

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 61. Rokopisov ne vračamo. Nefranklinski pisem na sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din za inasestvo 80 Din. Član sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po seniki in dogovoru, davok posebo. Pošt. ček. rač. 11.153. Telefon 3113

Problem najmlajših

Zivimo v dobi, ki drvi s filmsko brzino, tako da nam skoraj vsak trenutek prinaša nov razvoj dogodkov, nova presenečenja.

Zal, še vedno je res, da nas učitelje, raztresene po »zaplankanem« hribovskem svetu, dosežejo ti dogodki šele tedaj, ko niso več presenečenja, ko niso več novi, ko jim svet, radi zopet novih, nam še neznanih presenečenj, ne posveča več pozornosti. Zivimo pač v precejšnjem materialnem pomanjkanju in posledica tega je tudi duševno pomanjkanje.

Radi pomanjkanja finančnih sredstev večini nam ni dano, da bi si, sodobnim razmeram in potrebam primerno razširili svoje duševno obzorje, da bi se res duhovno osamosvojili, si izklesali lasten pogled na svet in življenje ter tako kritično spremljali in zasledovali razvoj sodobnih aktualnih problemov. Denarja za knjige, revije, časopise in radio učiteljstvo nima. Zlasti najmlajše učiteljstvo, ki je poleg tega raztreseno, osamljeno in odrezano daleč od kulturnih centrov, nima prilike pridobivanja večje življenjske jasnosti po predavanjih, diskusijah in osebnem stiku z izklesanimi, velikimi osebnostmi. Če še k vsemu temu prištejemo naše male in ozkosrčne razmere ter upoštevamo ves moralni in materialni pritisk in stremenje, izkoristiti posebno mlajše učiteljstvo za zgolj fanatično strankarsko delo in trenje, potem se ne smemo čuditi ravnanju naših mladih in najmlajših tovarišev. Ne smemo se čuditi njihovi premali odpornosti, pomanjkanju trdnih hrbtenic in odločnih korakov v čuvanju svoje neodvisnosti. Ne smemo se tudi čuditi njihovi nevednosti, nezainteresiranosti in apatičnosti ob najaktualnejših vprašanjih naše stanovske organizacije, našega stanu, šole in naroda.

Tudi se ne smemo čuditi njihovem obnašanju in odnosu do naših skupnih akcij, še manj imamo pravico, obsojati in odbijati jih še bolj od sebe. Vse to ponovno kvarno vpliva na naše medsebojne odnose.

V tem problemu je potrebno predvsem mnogo uvidevnosti, mnogo tovariško-prijateljskega razumevanja njihovega položaja in skupnih smotrenih akcij za odpravo vseh negativnih vzrokov, da se tako odstranijo tudi negativne posledice, ki nas vse bodejo v oči ter vodijo mnoge k neobjektivni kritiki in obsojanju.

Predvsem moramo ponovno poudariti, da živimo učitelji, radi materialnega pomanjkanja, tudi v pomanjkanju zdrave duševne hrane, ki bi sicer krepila našo zdravo odpornost. Zlasti trpe radi tega najmlajši, najbolj neupoštevani, osamljeni in zapuščeni tovariši. Tudi ne smemo pozabiti mešetarnjenja in barantanja, ali da se točneje izrazimo, pravega kupovanja mladih duš za boljše položaje in za boljše mesta z možnostmi postranskih dohodkov. Če si vse to predočimo, potem pač ne bo težko spoznati, da v teh razmerah današnje dobe ni lahko biti značajan, pošten in odločno neodvisen učitelj. Najtežje je to seveda najmlajšim, ki stojijo vse prepogosto, brez vsake opore in razumevanja, osamljeni sredi sodobne, besneče vihrine. Zato je treba v prvi vrsti te tovariše razumeti ter jih pritegniti v prijateljsko tovariško družbo in k aktivnemu sodelovanju in soupoštevanju pri skupnih akcijah.

Povedali smo že, da večina najmlajših ni uživala stanovske vzgoje, da ti tovariši nimajo niti malega vpogleda v vse težave stanovske borbe in da tako pri mnogih prevladujejo napačni predsodki in več ali manj nezadovoljstvo s stanovsko organizacijo in njenimi akcijami. Vse to pa tvori najplodnejša tla za nezdravo seme učiteljskih neprijateljev, ki ga ti z vso vnemo sejejo med učiteljske vrste.

Kaj naj storimo? Predvsem pritegnimo najmlajše k čim aktivnejšemu sodelovanju v odborih in na zborovanjih. Dajmo jim vpogled v vse težave stanovske borbe, prikazimo jim moč naše organizacije in njene uspehe, da zraste v njih spoznanje in potreba po podpiranju in sodelovanju v skupnih, načelnih nastopih našega Udruženja.

Zal, še v posameznih učiteljskih društvih vlada veliko nezaupanje v organizatorično sposobnost in dobro, resno voljo najmlajših tovarišev. Če bi znali to preboleti in pridobiti najmlajše za aktivno sodelovanje, bi v njih brezdvomno našli svoje najaktivnejše sodelavce in sorce. Tu je potrebno le pravilno razumevanje, upoštevanje in priznanje, pa bodo odpadli vsi nespornosti in kitajski zidovi med »mladimi« in »stariji«.

Neka jako razširjena nacionalna organizacija se pri volitvah odborov, delegatov in temu slično drži načela, da so zastopani starejši, mlajši in najmlajši (tudi 18 letni) člani z eno tretjino odbornikov odn. delegatov. Dolgoletne izkušnje so pokazale, da je ta sistem zastopstva članov v odborih in na skupščinah najbolj zdrav in najplodnejši, ker prinašajo najmlajši stalno nov član in novo razgibanost v skupno organizacijsko življenje. Tudi mi moramo iti isto pot!

Zelo pohvaljen in posnemanja vreden je bil korak nekaterih učiteljskih društev, ki so poslala na lansko sekcijno in glavno skupščino kot svoje delegate tudi najmlajše tovariše. Na ta način so omogočila tem res temeljit vpogled v celotno stanovsko borbo. Tako so se lahko seznanili z vsemi ogromnimi ovirami pri stanovsko - zaščitni borbi ter obenem spoznali veliko moč in silo organiziranega učiteljstva, moč naše skupnosti in odpornosti. Zlasti na te najmlajše delegate je vse to vplivalo silno vzgojno in vzpodbudno ter dvignilo njihovo zainteresiranost za stanovsko zaščitno borbo. Ugodne posledice tega seveda ne bodo izostale. Zato bi bilo priporočljivo, da bi tudi ostala učiteljska društva sledila vzgledu nekaterih ter v bodoče pošiljala po enega mlajšega delegata na skupščine. Na nas je, da si s pametnim postopkom sami vzgajamo društvene delavce in stanovske borce, da skrbimo za smotro pomlajevanje in poživljanje našega ogromnega organizacijskega telesa.

Pismo mlademu tovarišu!

Dragi tovariš! Za tvoje pismo se ti lepo zahvaljujem. Otrsi se črnogledstva in vzemi življenje tako kot je — brez olepšav.

Hude skrbi ti dela neka okrožnica glede izvenšolskega dela. Rad bi ustanovil kako dobrodušno organizacijo, da bi tako ustregel in dobesedno ugodil zahtevi oblasti in ne bi morda užalil nadzornika, ki pride pregledovat tvoje šolsko in izvenšolsko delo.

Nadzornik je gotovo toliko pameten mož, da bo vedel, da ti v oni gorski vasi ni mogoče ustanovljati dobrodušnih organizacij s pompoznom naslovom, kjer bi bil — tajnik, blagajnik, predsednik in edini plačujoči član ti. Okrožnica pa tudi ni imela takega namena, da bi kot Pavliha že na željo ustanovljali organizacije, ki nimajo pogojev za nastanek, niti pogojev za obstanek — ako izvzamem dejstvo, da bi vsi radi kaj dobili — nobeden pa nič dal.

V splošnem pa sem o dobrodušnih organizacijah mnenja, da ne pomenijo niti kvadratni milimeter obliža na splošno ranjeno telo.

Zdi pa se mi potrebno, da o izvenšolskem delu spregovorim nekoliko več.

Učitelji pred vojno, ki so živeli stalno na svojih mestih, so bili skoraj vsi taki, da so vedno gibalni izven šole. So mežnarili, orglali, prirejali igre, sadjarili, telovadili, predsedovali, tajnikovali, peli, pesnikovali, liberalizirali, klerikalizirali itd. Vsek po svojem okusu, vsak po danih prilikah, pogojih in potrebah dotičnega kraja — brez vseh normalij.

To mirno in idilično predvojno življenje pa se je po vojni nehalo. Narodi, države — ves svet je vznemirjen — je kotel, v katerem vre in se kuha. Tudi naši državi ni v tem pogledu prizanešeno. Ta vznemirjenost valovi iz mest tudi na vas — in na posameznika. To splošno vznemirjenost naroda čutijo tudi možje, ki priplavajo na površje bodisi radi svojih zmognosti — bodisi radi drugih prilik — in jo skušajo rešiti vsak po svojem receptu — največ kaki skupini ljudi v prid.

Učiteljski pokret

Naša vas in učiteljevo delo v šoli

Referat tov. Miloša Verka, predsednika sreskega učiteljskega društva za Šmarje-Rogatec (D dalje.)

V šoli pa imamo pred seboj samo mladino, njo vzgajamo in pripravljamo življenje bodoče generacije. Tudi takrat bodo obstojali kmetje in z njimi vse njihove težave in napačne. Ta mladina pa je dovezeta in tudi kritika je ne zadene. Tej mladini je torej vcepiti vse one elemente znanja in čustvovanja, ki so osnova dobri avtokritiki in jo usposobijo za razumno in spekulativno gospodarjenje.

Vzgojiti jo je predvsem za pravilno pojmovanje vsakega občestva in s tem za spontano ali premissljeno združeno delo vseh sil v korist skupnosti in s tem tudi posameznika. Med mase naroda mora prodreti načelo, da ima množica vaščanov nebroj skupnih interesov in se torej borba človeka ne sme usmeriti proti sosedu, ampak vse ljudi v borbo proti zunanjim neprijateljem, ki so pri kmetih predvsem bolezniki ljudi in živali, povodnji, pozebe, požari, rastlinski in živalski zajedavci, združiti pa tudi v borbi za dobro in koristno, zadrage, društva, ceste, vodovode, stroje, selekcijo plemenske živine in semenogojstvo.

Bodoče gospodarje in gospodinje je usposobiti, da pravilno ocenjujejo svoje delo in da spoznajo biolske principe vsega kmetijskega gospodarstva.

Pameten človek ne more nasprotovati primernemu duševnemu življenju in duševnim užitkom. Priznavati je treba lepoto petja, godbe, ognjevite besede, pesmi in proze, ro-

Vendor s tem se ni vse doseženo! Stremiti moramo tudi za tem, da odpravimo vse »parazite odn. divjake«, t. j. neorganizirane in stanovsko nezavedne člane, ki žive egoistično na račun izpostavljanja in žrtvovanja altruističnih stanovskih borcev.

Končni cilj mora biti čim aktivnejše sodelovanje vsega učiteljstva. Ne samo vodilni predstavniki in odborniki naše organizacije, temveč mi vsi, odborniki in navadni člani, zlasti pa najmlajši, moramo koncentrirati vse svoje energije, vso svojo voljo na skupno akcijo za zboljšanje našega materialnega položaja, da nam bo zopet mogoče človeka dostojno življenje, naš razvoj in naša notranja rast. Mi vsi moramo nastopiti kot nedeljiva, enotna sila proti vsakemu omejevanju naše notranje svobode in duhovne samostojnosti.

Zato moramo stremiti za tem, da bo vsa načelna borba za naše pravice, za zboljšanje našega materialnega položaja in za našo duhovno neodvisnost takšna, da bo vsakomur razumljiva in jasna, da bo v vsakem spontano vzbudila potrebo po aktivnem sodelovanju in sodelovanju. P. Š.

VSEBINA:

Problem najmlajših

Pismo mlademu tovarišu!

UČITELJSKI POKRET: Naša vas in učiteljevo delo v šoli
Selitev španske dece
Lepo priznanje delovni tovarišici
Obšni zbor Učiteljske samopomoči
Učitelj Franc Zacherl v Ljutomeru sedemdesetletnik

LISTEK: Nova pota zgodovinskega pouka?
Splošne vesti — Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU — Učiteljski pravnik — Učiteljska tiskarna — Mladinska matica — Učiteljski pevski zbor Emil Adamič — Šolski radio — Naša gospodarska organizacija — Stanovska organizacija JUU — Novosti na knjižnem trgu — Mali oglasi

Daši je kmet samostojen gospodar na svoji zemlji in navidezno neodvisen od kogar koli, je baš kmet globoko včlenjen v svojo okolico in v mnogem navezan na vaško občestvo. Po izvršenih komasacijah občin je ta avtonomna zajednica postala za napredek kmetijstva izrednega pomena in le od kmetov samih je odvisno, ali bodo občinske samouprave vasi prinesle one koristi, ki jih pričakuje tendenca zakona. Današnje občinske uprave še v splošnem niso kos svoji nalogi, ker se še niso živlele v njo. Dočim po naročilih od zgoraj še precej povoljno vršijo agende prenešenega delokroga, so posli lastnega delokroga še v povojih in bo še treba let, da bo občina kot samoupravna edinica vršila svoje poslanstvo v polni meri. Radi tega mora šola v domoznanskem pouku, računanju, zemljepis, gospodarskem znanju upoštevati, da bodo sedanji učenci nekoč predsedniki občin, odborniki ali vsaj volilci in da bo torej uspešno delo občinskih samouprav odvisno od njih in jim je treba že torej v šoli nuditi vse o občini in občinskem gospodarstvu. Če jim tega ne bo nudila šola, jim tega ne bo najbrž nudil nihče, mnogi ne bodo sposobni za pozitivno in objektivno presojo konkretnih, še manj pa abstraktnih činjenic in se bomo po 30 ali 50 let čudili predlogom in sklepom, ki jih bodo morale upravne oblasti kontrolirati, razveljavljati.

Pri tem pa je enkrat za vselej pomesti z relativnimi pojmi: priden, len, bogat, reven, moder, pameten, veliko, malo, ker je to za pravilno presojo vse skupaj nič.

Zemlja je snov, kruh je snov, snov pa je nekaj realnega, ki se da tehtati, meriti, kemično analizirati, torej izražati v številkah. Poleg vse domovinske ljubezni in spoštovanja kmetskega stanu, ki jo gojimo v šoli, pa bodi znanje realistično, kakor je realistično vse pridobivanje.

Rezultat po gornjih načelih bi naj torej bil:

Kmetijski dom in kmetijska občina v številkah in konkretnih činjenicah.

Po lokalnih prilikah se odloči učitelj, ali obravnava najprej kmetijski dom in potem občino, ali obratno.

Jaz sem se odločil, da obravnavam najprej občino in smo pri tem ugotovili sledeče:

Upravno občino Rogoško Slatino tvori 18 katastralnih. Pregled teh občin po velikosti, katastrskem čistem donosu, davčni osnovi, povprečnem čistem donosu, prebivalstvu, sahrupravnih dokladah sledečo sliko.

Površino, donos in število prebivalstva izračunamo tudi v odstotkih, primerjamo med seboj ter iščemo vzroke za posledice. Učenci si zapomnijo številke za svoje katastralne občine, pri primerjavi odstotkov sodelujejo običajno vsi in to zelo kritično, ker pa imajo opraviti s številkami, so prisiljeni, da je njihova razsodba pozitivna in objektivna.

Taka naj bo pozneje tudi v življenju in javnem delu.

Sledeče ugotovitve, vse izražene v številkah, so skušali preveriti učenci sami, rezultati njihovih cenitev so bili sprva zelo različni in mnogokrat daleč napačni, sposobnost za pravilno cenitev se pa zelo naglo razvijala. Učitelj korigira šele potem, ko so učenci za devoto predebatirali.

Prebivalcev ima občina 5012. Kmetov je 3617 (72,2%), steklarjev 300 (5,9%), rudarjev 90 (1,8%), javnih uslužbencev in upokojencev 260 (5,2%), obrt, trgovina, tujski promet (620 (12,4%), gozdarjev 50 (0,9%), prostih poklicev 20 (0,4%), invalidov 25 (0,5%), raznih 30 (0,6%).

Lani se je rodilo 95 ljudi, umrlo jih je 68, naravni prirastek prebivalcev je 27. Ako bi bil ta prirastek vsako leto enak, bi se prebivalstvo podvojilo v 185 letih.

Njiv in vrtovej v občini 1098 ha. Zimski in pomladanski sadeži imajo sledeče površine v ha: pšenica 308, rž 25, ječmen 35, koruza 390, ovec 155, krompir 80, proso 20, lan 10, detelja 65, razno 10.

Jesenski sadeži v ha: korenja 160, ajde 100, repje 80.

Pri vsakem sadežu smo določili pridelek na 1 ha, ceno pridelkov in tako izračunali, da je povprečna vrednost vseh pridelkov v občini letno 3.198.540 din.

Travnikov je v občini 967 ha, donos na 1 ha zelo različen, povprečno 25 q sena, 12 q otave in 2 q otavica.

Vinogradov je v občini 302 ha, od teh pa 94 ha zapuščeni in torej le 208 ha obdelanih, povprečni pridelek na 1 ha je letno 30 hl, v skupni vrednosti 2.808.000 din, a prodaja se ga le 40 % v vrednosti 1.123.200 din. Gozdov je 1491 ha, ki dajejo na leto približno 15.000 kubičnih metrov lesa za kurjavo, v vrednosti 900.000 din.

Sadnega drevja je: 13.600 jablan, 2465 hrušk, 6660 sliv, 2530 orehov in 2000 domačih kostanjev. Tudi tu smo izračunali povprečni letni donos in njegovo vrednost.

Goveje živine je v občini 2600 glav, svinj 2200 rilcev, konjev 45 repov, perutnine 11.000 kljunov, drobnice 150 komadov.

Vsi ti podatki se dajo razčleniti v nešteto praktičnih računskih nalog, ki si jih izmišljajo učenci sami, jih po možnosti komplicirajo in potem z veseljem izračunavajo.

Razumljivo je, da posegajo vsi ti računi v območje oblikoslovja, gospodarskih naukov, zemljepisja, zgodovine, higijene in se ta način vrši idealna koncentracija, da ne rečem popoln strnjen pouk.

Sedaj pa še kmetijski dom v številkah: Naš povprečni kmet ima 7 ha zemlje. Od tega je 2,50 ha njiv, 2 ha travnikov in pašnikov, 70 a vinogradov in 1,80 ha gozda.

Kultura	površina	donos na 1 ha	vrednost
Pšenica	77,00 a	11 q	din 1336,50
Ječmen	75,00 a	11 q	" 148,50
Rž	5,00 a	11 q	" 102,—
Koruza	88,75 a	13 q	" 1442,—
Oves	35,00 a	7 q	" 318,—
Krompir	17,50 a	35 q	" 490,—
Proso	2,50 a	8 q	" 380,—
Lan	1,25 a	5 q	" 172,50
Detelja	15,00 a	40 q	" 360,—
Ješenski sadeži so vredni z vmesnimi vred		din 1595,—	

Celokupna vrednost vseh sadežev z njiv znaša torej letno povprečno in okroglo 6000 dinarjev.

V 70 a vinograda se pridelava 21 hl vina po din 4,50 v vrednosti 9450 din.

Dohodki travnikov in gozdov se porabijo v živinoreji in gospodarstvu.

Za prodano goved, prodane in zaklane svinje, prodana jajca skupi na leto 8000 din. Doma porabljeno in prodano mleko je vredno 4000 din.

Za jabolka dobi 1350 din, slive 400 din, orehe in ostalo sadje 320 din, za vse sadje 2070 din. Gozd mu da 15 m³ drv v vrednosti 1200 din, razni dohodki so ocenjeni na 1500 din. Letni dohodek take kmetije znaša torej 26.220 din.

Na posestvu so zaposleni 3 ljudje v polni delovni moči. Zaslugek posameznika se da preračunati na delovni dan po din 34,27, ali na vsak dan leta din 23,94, torej približno toliko kolikor je zaslužek običajnega industrijskega delavca.

Iz tega pa sledi, da je beg kmetijske mladine v mesta in industrije razumljiv, četudi še ne povsem opravičen. Skrb vseh faktorjev, ki jim je ohranitev krepkega kmetijskega življa dolžnost, pa mora biti, da se dneveni zaslužek kmeta dvigne in da ne bo finančni efekt 40 urnega industrijskega dela na teden večji nego je efekt 110 urnega kmetijskega dela na teden, sicer se bo izseljevanje iz vasi nadaljevalo v največjo škodo narodnim in državnim interesom.

Država je in bo kmeta ščitila s svojimi sredstvi, naša naloga pa je, da pomoremo po svojih močeh in v okviru svojega poklica.

(Se nadaljuje.)

Argote, ravnatelj Taborišča španske dece v Basses-Pyrenneesu:

Selitev španske dece

Deca iz Bilbaoa.

Deca iz Bilbaoa prihaja! — kričijo vsi. Hitro pripravljamo dobro, toplo kosilo. Tu so! To niso otroci. To so živi okostnjaki, malih oči polnih strahu, spušenih ramen, plašnih korakov. Polovica jih je tu — tri sto jih je!

V trenutku izgleda teh tri sto otrok kot da bi znoreli: kruh, kruh! S solznimi očmi so navaliili proti kruhu, predmetu svojih sanj. Kruh! — se čujejo vzkliki. Nekateri med njimi se ne morejo znajti, ne morejo verjeti. S prsti tipajo mehko sredino kruha, trgajo skorjo. Naglo, s polnimi usti, ga grizejo in ga požirajo s strastjo in radostjo. — Tudi zadnji so že prišli. Prvi spuščajo nove napreji in jim mahajo s kruhom, ki ga drže še v rokah. Izgleda, da jim na ta način govore: mi smo rešeni, mi imamo kruh. S kruhom napolnjujejo svoje župe.

V sredi skupne obednice skriva neka deklica večji kos kruha, pod svojo bluzo.

Deklica, zakaj skrivaš kruh? To je za jutri, odgovarja ona.

V kotu — joče malček. Tudi on skriva kruh.

Kako ti je ime, mali? Antonio. Zakaj skrivaš kruh? Za mamico. Kje je ona? Ne vem. In deček, zvit na klopi, obupno stiska svoj kruh.

Asturijski begunci.

Ta deca gre proti severu Francije. Stoj! Krik španske dece: kruh! ponovno odmeva... Po obedu mi reče Carlos: »Jutri nam boste dali zopet belega kruha, kajne? To je tako dobro.«

Dete pod strojnico.

Ruperto je videl bombardiranje. Zalostno posnema žvižganje krogel, granate, lovskih letal in težkih bombarderjev... »Takole so prišli.« pokazuje z besedami in gibi malček, »strojne puške so odmevale tak-tak-tak... tak-tak-tak... Vsi ljudje so se poskrili, ali vlegli na zemljo. Letala so se oddaljila. Nekateri ljudje so se dvignili in se gibljejo, a drugi so ostali nepremični, na tleh.«

Otročiček pripoveduje.

Irun. Velika in težka letala brnijo nad mestom. Z mamico se pripravljava za odhod. Hitro vzameva prtljago in greva, skozi vrt, ven. Neki potres me vrže na zemljo. Krik in vik zaglušita vse. Nič ne razumem. Dvigam se. Obrnem se in zagledam ogromno jamo. Polovico hiše se je porušilo. Kje je mamica? Ah, da! Ona je kot jaz padla tam dol, proti zidu. Tečem v to smer. Mamica! Mamica! Moja mila mamica!... Ona me gleda s široko odprtimi očmi, a mi ne odgovarja. Ne, saj ne more in ne sme biti reš! Ona ni mrtva, ne, ne... a vseeno, mamica nič ne govori, čisto nič, iz senc ji teče kri... Soseda me potegne s silo za seboj: »Pojdi, sinko...« Uboaga moja mamica!

Ob dveh ponoči: Bayonne.

Deset bark, prevoznih in ribniških čolnov prihaja v luko. Polni so asturijskih beguncev. Vsi stoje, stisnjeni drug k drugemu.

V temi se vidi blede svetloba. Še en brod. Da, to je malo večji čoln. Delitev hrane. Na

obali sta dve materi z dvema malima otrokoma, starima 8 in 10 dni. Takoj jih prepeljejo v zatočišče, v bolniško sobo. Obe materi sta se vlegli. Dve dolgi, slabotni in neživljenjski telesi. Zjutraj okrog osmih, damo obema malo mleka. One sploh ne odpreta oči. Ponovno zaspata. Dete plaka. Dajemo ga k materinim prsim. Detece slastno sesa mleko svoje matere, ki tega sploh ne občuti, prav nič, popolnoma nič.

V dvorišču je osemdeset novih otrok. Ne-ka deklica joče. Približam se ji. Ona nima svoje matere, pa jo tolažim. Popravljam ji vlačne laske, ki ji padajo na objokano lice. Objamem jo. To vidi majhen deček in se mi približa: »Tudi jaz ne vem, kje je mamica. Ali imate tudi mene radi?« Tudi njega objamem. Deček se ne joče več, zato pa me njegov smeh zresni in jaz zažojem.

Pismo mami in tateku.

Malčki opisujejo in pripovedujejo o svojem potovanju. »Mamica, mi imamo tu pravi, beli kruh. Ko ti prideš, ga boš tudi ti imela. Skorja je zlatorumene barve. Sredina je mehka in tako dobra, da, da, mamica, to je čisto pravi beli kruh«, in otroci kot dokaz skrbno dajejo nekoliko malih drobtinic v pisemski zavitek.

Doživljena scena.

Letala obsipajo cesto s krogli strojnih pušk. Vsi bežijo s ceste in iščejo zavetišča vsaj pod drevesi. Samo ena mati se je stisnila k zemlji, tam v sredini, s svojimi tremi otroki. Najmanjšega drži še v naročju, ostala dva se držita njenega krila. Kličemo ji: »Beži, beži!« Ona ničesar ne razume. Čisto nagonsko pokriva otroške glave s svojim pregrinjalom. Letalo se spušča, še nižje... dva otroka padeta; strašen krik, krik matere... deset sekund, že prihaja drugo letalo... v gomili so v sitem trenutku ugasnila vsa štiri srca male družine...

Iz »Narodne prosvete«.

Lepo priznanje delovni tovarišici

Eliza Kukovčeva.

V Stopercih je delovala kot učiteljica in upraviteljica 38 let tovarišica Eliza Kukovčeva. Dasi je kraj v hribih in daleč od prometa, prebivalstvo izredno revno in primitivno, je plemenito pojmovala svoj življenjski poklic in si nikoli ni zaželela kam drugam, med druge ljudi, v udobnejše življenje. Vsa se je posvetila šoli in delu ter z vztrajno delavnostjo, visoko inteligenco posegla daleč čez okvir udejstvovanja podeželske učiteljice. V doma-

čem učiteljskem društvu se je močno uveljavljala kot odbornica in predsednica, kot predavateljica pa si je pridobila dober sloves tudi pri sosednih učiteljskih društvih. Kritično in z velikim razumevanjem je proučevala pridobitve sodobne didaktike in je preizkušala praktično v svojem razredu ter svoje izkušnje podajala v nešteti referatih in razpravah ter nudila učitelstvu v uporabo.

Da se ji ob upokojitvi da viden znak spoštovanja in hvalečnosti, ji je po naročilu društva izdelal tov. Sotošek iz Sv. Roka krasno častno diplomu in določeno je bilo, da ji to diplomu poneso v Stoperce posebna deputacija dne 3. marca. Kako je tovarišica priljubljena, se je pokazalo, ko se je deputaciji med potom pridruževalo učitelstvo bližnjih šol in jih je v Stoperce prišlo 30. Potem, ko je društveni predsednik tov. Verk odlikovani s primernim nagovorom izročil diplomu in sta ji mala učenca Rado in Martica od Sveglega križiča čestitala s kratko deklamacijo in šopkom nageljčkov, se je ginjena in vzradoščena tovarišica zahvalila ter posebej poudarjala, da ji je učiteljska organizacija tista krepka opora, ki jo je vzdržala v vseh težavah življenja. Vse dospele tovarišice in tovarišice je povabila za mizo. V vrsti napitnice so ji nazdravili tov. Ahtikova v imenu učitelje, tov. Kurbus v imenu upokojenega učiteljskega, tov. Stefanciosa v imenu učiteljskega sosednih šol in tov. Šubert v imenu mladega učiteljskega. Tam v zakotni vasi v Halozah je bil to lep dan iskrenega tovarištva in stanovske solidarnosti.

Občni zbor Učiteljske samopomoči

Učiteljska samopomoč v Ljubljani ima svoj občni zbor v nedeljo, dne 10. aprila 1938., v Mariboru v IV. dekleški ljudski šoli, Cankarjeva ulica. Ta občni zbor bo moral rešiti tri predloge, katere so združniki predložili na lanskem občnem zboru. Predloge smo sporočili s tiskanim letakom, katerega smo poslali vsem združnikom v zadnjih dneh junija 1937.

Ti predlogi so: 1. Združnik tov. Ivan Erbenžnik iz Ljubljane: V primeru smrti neveljane žene, ki radi prekoračene starostne dobe ni mogla biti sprejeta v US, naj izplača združnica članu polovico njegove posmrtnine. Član plačuje prispevke za smrtno primere v polnem obsegu dalje. 2. Združnik tov. An-

ton Volavšek iz Teharj: US naj del svojih rezerv naloži v »Učiteljski gospodarski in kreditni združenje v Celju«. 3. Združnik tov. Vekoslav Mlekuž iz Ljubljane: Od izplačanih posmrtnin naj se odteguje 4% odbitek, in sicer: 2% za starostni podporni sklad, 2% za podporni sklad.

Na omenjenem letaku citate dalje: »Fe predloge bo načelstvo oddalo posebnemu odseku, ki naj jih pregleda in pretehta od vseh strani, na prihodnjem občnem zboru pa predlaga primerno rešitev. Prosimo vse žlane, ki se zanimajo za pravo in času primerno rešitev, da sporoče pisмено svoja mnenja in navsvete združni upravi.«

Naročajte pri UPZ glasbeno edicijo „MATERINSKI DAN“

Nova pota zgodovinskega pouka?

Iz razgovora z Albertom Zerjavom, čigar »Metodjko zgodovinskega pouka« izda letos Slovenska šolska matica.

Albert Zerjav je naš najplodovitejši pedagoški publicist, znan prav dobro vsem čitateljem »Popotnika«. Ni skoraj številke, v kateri ne bi zastavil svoje ostro pero, bodisi v tehničnih teoretičnih in praktičnih razpravah, bodisi v objektivnih kritikah pedagoških in literarnih proizvodov. Pa tudi v drugih listih, n. pr. v »Gradanski školi«, »Učitelju«, »Savremeni školi« in celo v znani češki reviji najstrožjih kritikov mladinske literature »Uhoru« sodeluje stalno kot priznan in široko razgledan strokovnjak. V Mariboru, kjer je že 4 leta na meščanski šoli, si pedagoškega sestanka brez resnega in včasih kritično nasajenega Alberta niti misliti ne moremo! Včasih prav iniciativno posega v pedagoški razvoj naše »provinc«, kar mu je tem lažje, saj je — častna izjema med mariborsko »pedagoško gardo«! zakrknjen samec, ki preživlja v svoji samotni sobici tam v Cvetlični ulici med nagromadenimi knjigami svojstveno življenje — pravega pravcatnega književnika! Ne moti ga zunanji svet, edino razvedrilo mu je njegov 5 cevni Philips-Super, pa tudi v etru neprenehoma brska po pedagoških predavanjih... Vsake kvatre enkrat žrtvuje tudi kakšno urico svojim prijateljem, najraje ob kozarcu Pekrčana. Pa tudi ob takih prilikah so v ospredju pedagoški problemi, tako da mu marsikdo zameri, češ da je pedagoško preveč »navudren«...

Radoveden sem bil, kaj dela na pustni terek, ko se ves svet izživlja v vrtoglavosti

in veselju. Našel sem ga zatopljenega med knjigami in prav nič ga ni skrbelo, kam pojde noč... Niti kopicia reklam, vabil in plakatov nasproti njegovega stanovanja ga ni vznemirjala. Tako sva povsem resno bila takoj spet sredi pedagoške... Pa je prišlo do takega »intervjuja«:

Tvojo prvo knjigo »Metodjko zgodovinskega pouka« izda torej SSM — kljub nekaterim oviram — v celoti. Kako to, da si se »zapičil« v probleme šolske zgodovine?

»Iz nujnosti, to je vsakdanje potrebe. Ze današnji čas je tak, da v skrbeh za bodočnost iščeš in tipaš tudi v ljudski preteklosti in zgodovini. Kdor je ne pozna, se težko orientira v labirintu sodobnih razmer in težav; kdor pa zgodovinsko-razvojno misli in sklepa, kaj lahko opazi, v kakšno smer hiti družbeni razvoj in napredek miselnosti v teh časih. Naj nikogar ne motijo začasni »ovinki« ali zastoji, ki jih opažamo v vsej sencii na političnem poprišču evropske zemlje. Prepričan sem, da je razvojna zakonitost družbene življenja in gospodarstva močnejša kakor volja, sila teh ali onih posameznikov, ki bi hoteli vladati milijonom, samo po svoji edini logiki. Pridružujem se Weyrichu in drugim, da je treba gledati na preteklost z očmi, ki jih je učila gledati zgodovina.«

Večletne izkušnje mi kažejo potrebo, da je treba sodobni zgodovinski pouk drugače prijeti in ga voditi kakor je to pri nas običaj. Prav posebej imam v mislih tri reči: zgodovinsko učivo, otroka z vsemi njegovimi lastnostmi in posebnostmi ter učiteljevo vzgojno in učno dejavnost. Pa o tem bo govorila moja knjiga bolj podrobno! Samo to naj pristavim, da bi naj bila naša skupna skrb, iztrebiti iz zgodovine vso usodepolno frazo, ki se je razbohotila v najrazličnejših oblikah v šolskih

knjigah in v pouku samem. Saj sam vidiš, da se izraža vsa »modrost« šolske zgodovine v izrazih kakor: nadoblast, bitka, knezi, cesarji, so zmagali, bili poraženi... in v podobnih besedah, povrh pa še cela parada potrebnih in nepotrebnih letnic, ki jim otrok še ni dorasel. Tako zgodovinsko besedilo pač ne more uspeti pri mladini, kaj šele, da bi razvijalo zgodovinski čut in mišljenje, pa živo zavest, da so zgodovino delali ne samo posamezniki ali izbranci, temveč da je pri zgodovini sodelovalo tudi ljudstvo v polni meri svoje življenjske sile in moči. Nedvomno ima narodno gospodarstvo in pa človeško orodje večje zasluge za kulturni in socialni napredek naroda kakor pa zvenketajoče sablje, puške in podobni inventar arzenalov. Opazovanja in izkušnje mi pravijo, da se dandaneš zgodovina bistveno nič drugače ne poučuje kakor pred 25, 30 leti, samo besedilo je nekoliko spremenjeno. In vendar hočemo govoriti o — pedagoški renesansi! Moje delo želi biti pri nas prvi resnejši korak k vsestranski, t. j. idejni in didaktični reformi zgodovinskega pouka od 3. razreda ljudske šole pa tja do male mature.«

Slišal sem, da si reformo zgodovinskega pouka utemeljil tudi mladinoslovno?

»Na vsak način; to poglavje je tudi najobsebnije v knjigi. V duhu sodobnih psiholoških dognanj razlikujem štiri oblike zgodovinskega pouka: koncentracijsko-pripovedovalnega, strokovno pripovednega in opisovalnega ter slednjic bolj znanstveni sistem obravnave zgodovinskih resnic ali drugače povedano: elementarnemu ter čustveno zajetemu pripovedovanju naj sledi bolj miselno opisovanje, ki na višji stopnji že prehaja do vzročnega utemeljevanja in abstrahiranja razvojnih zakonov in posebnosti v sklenjeni

vrsti. V življenjski šoli bi naj učenci doživljali ali vsaj podoživljali dogodke iz preteklosti in to tako, da bi pred izstopom iz šole mogli že razumevati primerno zgodovinsko utemeljenost razmer, križev in težav, ki spremljajo sodobnega človeka v družini in javnem poklicu. Iz mladinoslovnih razlogov zagovarjam tudi primerno depolitizacijo šolske zgodovine, česar pa ne smemo napačno razumeti.«

Kakšno stališče si zavzel do zgodovinskih virov in državljanske vzgoje?

»Važno vprašanje! V šoli govorimo o urbarijih, zlati buli... toda malokdo izmed šolskih zgodovinarjev je videl te dokumente v prepisih ter obrazložene s komentarji. Z zgodovinskimi viri in pa z načinom raziskovanja zgodovinskih listin, naj bi se seznanili učiteljski pripravniki pri svojem seminarskem delu, potem utegne učitelj laže postati vnet raziskovalec svojega šolskega okoliša. V ljudski in nižji srednji šoli pa imajo zgodovinski viri za učence seve samo ilustrativen pomen. Moja knjiga naravnost kriči po primerni pomožni knjigi zgodovinskih virov, ki bi jih bilo treba čimprej izdati.«

Najdelikatnejše je vprašanje državljanskega pouka in vzgoje. Ni idealno, če se ta smer pouka menjava z osebami in režimi! Koristnejše je, če ima državljanska vzgoja trdne temelje in evoliucijsko smer. Marsikaj doberga in posnemajna vrednega nam lahko še vedno nudijo zapadne demokracije, kjer je vsem posameznikom dopuščena neka določena duševna, kulturna in umetniška svoboda izživljanja, seveda ne na škodo družbenega in delovnega človeka!«

Po vsem tem vidim, da bo tvoja knjiga potreben in zanimiv priložnik za učitelje.